І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація.
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX Ч. 201. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1962 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 201. VOL. LXIX.

ФЕДЕРАЛЬНА РАДА РЕЗЕРВ ПОЛЕГШЕННЯМ КРЕДИТІВ СКРІПЛЮЄ ЕКОНОМІКУ

Вашингтон. — Федеральна Рада Резерви 18-го жовтня видала зарядження, яке має на цілі скріпити економіку країни, що працює поволі та може бути причиною дальших турбот. Федеральна Рада Резерви уповноважила банки зменшити ті суми, що мають бути резервами, та більшити суми на позики. Внаслідок цього зарядження банки зможуть випозичити коло $4.600,000,000. В повідомленні про це рішення Ради нічого не говориться про економіку, але всі розуміють ціль цього зарядження. Це є перший крок Федеральної Ради Резерви від рецесії в 1960-1961 рр., коли за допомогою збільшених кредитів бажалося допомогти економіці. Економіка почала поліпшуватися після рецесії 20 місяців тому. Департамент Торгівлі повідомив, що крайова продукція в третій чверті цього року становила $555.500,000,000. Це є рекордове число, але зріст економіки не є такий великий, як уряд це передбачав. Поліпшення економіки почалося в березні 1961-го року, але аж 4 рази в тому поліпшуванні була затримка: у вересні минулого року, в січні, червні та вересні цього року. Теперішня поправа економіки є менша, як це бувало під час попередніх трьох економічних рецесій, коли Федеральна Рада Резерви утруднювала кредити. Торговельні банки мусять тримати грошові резерви на покриття ощадностей та касових депозитів. Досі ці резерви в банках мусіли становити 5%, а згідно з новим зарядженням вони зменшені до 4%. Зарядження Федеральної Ради Резерв обов'язує Ню Йорк і Шикаго та в інших більших містах від 18 жовтня, а у всіх інших банках на тижні пізніше. Обрахували, що коло $4.600,000,000 зможуть банки випозичити промисловцям, як що вони хотітимуть позичок. В справі економіки заговорили одночасно три відповідальні особи. Секретар торгівлі Лютер Г. Годжес на пресовій конференції сказав, що він тірять в ріст економіки аж до кінця року, а пізніше зменшення прибуткових податків спричинить швидший темп економічного розвитку. Секретар скарбу Даґлес Діллон, промовляючи на зборах Ради Крайової Промислової Конференції в Ню Йорку, сказав, що підприємці повинні тепер збільшити свої інвестиції в свої бизнеси. Діллон підкреслював слово „тепер", що значить, що він багато сподівається від нового зарядження Федеральної Ради Резерв. Заговорив про економіку і голова Президентової Ради Економічних Дорадників Волтер В. Геллер, який твердив в радіо і телевізії, що ухвалені Конґресом податкові полегші промисловцям, повинні причинитися до росту економіки.

„Рейнджер 5" летітиме попри Місяць у віддалі 300 миль

Пасадена, Каліфорнія. — Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація випустила в четвер 18-го жовтня ракету „Рейнджер 5", яка в неділю має летіти попри Місяць та його досліджувати. Рейнджер 5 має телевізійну камеру і окрему кабінку, що важить 755 фунтів, і в якій є інструменти, з приладами до досліджування Місяця. Цю кабінку мали автоматично скинути на Місяць, коли „Рейнджер 5" буде коло тієї плянети. Випущення відбулося згідно з пляном, ракети пляново запалювалися і „Рейнджер 5" правильно відлучився від останньої частини ракети та полетів в напрямі до Місяця. Але ввечері 18 жовтня (ракету випустили о год. 12:59 по полудні) з наземної дослідної стації стверджено, що телевізійні й радіові апарати не зможуть користати з соняшної енергії та перетворювати її в електричну і тому „Ренджер 5" не зможе виконати свого завдання і фотографувати Місяць та передавати знимки на Землю. Не діятимуть і ті інструменти, що мали на Місяці досліджувати ту плянету. Якби було все справно функціонувало, то можна було довідатися про те, як виник Місяць, з чого він складається і чому на ньому є стільки кратерів. Батерії були чинні 8 годин, а після того згасли і „Ренджер 5" не зможе виконати свого завдання в досліджуванні Місяця.

Індія шукатиме зброї в ЗДА проти комуністичного Китаю

Ню Делі. — Із загостренням індійсько-комуно-китайського кордонного конфлікту індійський уряд й тамошні військові кола щораз більшу увагу прикладають до стану індійських збройних сил. В даному випадку Індії головно залежить на транспортних літаках, які могли б перевозити до далекого гімалайського терену вояків і припаси у далекій висоті, понад горами та з мінімальним риском від ворожої протилетунської артилерії. Два роки тому Індія спровадила транспортні літаки типу АН-12 з Совєтського Союзу, але вони виявились в практиці другорядними. Тому очі індійців звертаються до американських 4-турбомоторових транспортних літаків Ц-130. Лихо в тому, що Індія, зберігаючи принцип невтральности, не хоче військової допомоги від ніякої держави. В Совєтах вони закупили ті транспортні літаки і недавно 6 ракетних бойових літаків типу МІГ-21 на догідних умовах, за індійську валюту, яку зужитковує тамошня совєтська амбасада (м. і.: на шпигунську роботу в цілій південній Азії). Американські літаки й іншу зброю треба би купувати за доляри, що їх Індія не має.

Міністер М. Стар, губернатор Мишиґену та посадники Дітройту і Віндзору в Комітеті українського фестивалю в Дітройті

Дітройт, Миш. (В. П.) — Від кількох місяців у Дітройті ведеться підготовка до „фестивалю української пісні, музики і танку", що має відбутися у Форд Авдиторії, в неділю, 28-го жовтня 1962 р. Фестиваль має бути закінченням циклу імпрез для вшанування 100-ліття смерти Тараса Шевченка. Фестиваль улаштовують Збірковий Комітет на пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні на Метрополію Дітройт та Товариство Українських Ґрадуантів Дітройт — Віндзор під протекторатом Метрополітального Відділу Українського Конґресового Комітету Америки. Патронат обняла колишня президентка Міської Ради Дітройту Маруся Век. Головою Ділового Комітету став д-р Деніс Квітковський. У склад комітету увійшли: канадійський міністер праці Михайло Стар, губернатор стейту Мишиґен Б. Свенсон, мейор Дітройту Джеранім Каванаг, мейор Віндзору М. Патрик, президент Мишиґенської Культурної Комісії міс Флоренс Кессіді та інші особи з урядових та наукових американських кругів, зокрема з-поміж професорів мишиґенських університетів та Мишиґенської Культурної Комісії. Ця остання незвичайно прихильно поставилася до фестивалю і оголошує на англомовному радіо WJR. Мистецькі точки фестивалю виконають відомий танцювальний ансамбль „Чайка" з Гемілтону, що недавно виступав на 10-річчю „Союзівки", мандолінова оркестра „Кобзар" з Дітройту та оперова співачка Ганна Шерей з Ню Йорку. Прибуток з фестивалю призначений на побудову пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні та на Стипендійний Фонд.

БОГДАНА СТАШИНСЬКОГО, ЯКИЙ З НАКАЗУ МОСКВИ ВБИВ СТЕПАНА БАНДЕРУ І ЛЕВА РЕБЕТА, ЗАСУДЖЕНО НА ВІСІМ РОКІВ УВ'ЯЗНЕННЯ

Карльсруге, Німеччина. — В п'ятницю, 19-го жовтня перед полуднем, Найвищий Суд Союзної Німецької Республіки проголосив вирок на большевицького аґента Богдана Сташинського, який з наказу совєтського уряду вбив провідника Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів сл. п. Степана Бандеру в 1959-му році та видатного діяча українського націоналістично - революційного руху сл. п. д-ра Лева Ребета в 1957-му році. Сташинського засуджено на вісім років ув'язнення та примусових робіт. Вирок проголошено в результаті судової розправи, що тривала впродовж минулого тижня та в понеділок цього тижня. Прокуратура домагалася подвійного досмертного ув'язнення за кожне здоконаних скритовбивств. Голова Суду д-р Гайнріх Яґуш, проголошуючи вирок заявив, що судова розправа безсумнівно доказала вину Сташинського у виконанні двох злочинів скритовбивства, але рівночасно й доказала, що справжніми вбивниками були лідери совєтського уряду в Москві, яких немає можливости тепер потягнути до судової відповідальности. Д-р Яґуш далі заявив, що уряд Совєтського Союзу, не зважаючи на свої дипломатичні взаємини з Союзною Німецькою Республікою, дав наказ, щоб на її терені поповнити злочини скритовбивства та подбав, щоб ці злочини були виконані, спеціяльно вишколивши для того свого аґента та забезпечивши його скритовбивчою зброєю і всім потрібним для виконання злочину. Пізніше нагородження виконавця злочинів доказує — твердив суддя Яґуш — що комуністичні володарі Совєтського Союзу вважають скритовбивство за почесть. Оборонець Сташинського адвокат д-р Зіґфрід Зайдель просив Суд про помилування для Сташинського, відкликаючись на доказаний судовим процесом факт, що Сташинський був тільки знаряддям справжніх змовників - скритовбивників у Москві. Суддя Яґуш далі говорив, що хоч Суд доказав вину Сташинського в скритовбивстві, то він погоджується із твердженням оборонця що Сташинський був відповідно вихованим і стероризованим знаряддям справжніх скритовбивників у Москві та що терористичні вбивства і скритовбивства, як засіб політики уряду Совєтського Союзу, не закінчилися з добою Сталіна та що вони належать також і до т. зв. „соціялістичної справедливости" Хрущова. Сташинський прийняв вирок без будь-якого зворушення. Від вироку цього Суду немає відклику.

15 жовтня. Останній день процесу Сташинського був виповнений промовами прокураторів, цивільних обвинувачувачів, пані Дарії Ребет, дочки Степана Бандери Наталії та оборонця підсудного і самого Сташинського. З боку прокуратури виступали з промовами найперше судовий радник Оберле і потім Союзний прокуратор д-р Кун. Радник Оберле зробив ще раз підсумки зізнань Сташинського і вказав на факт повного підтвердження його зізнань. Навіть, якщо б Сташинський був не признався, то всі інші докази вистачали, щоб його засудити, як вбивцю й аґента.

Союзний прокуратор д-р Кун ствердив, що цей процес став сенсаційним з огляду на його важливість. Не тільки німецька преса та все суспільство виявило велике зацікавлення перебігом процесу. На залі були увесь час присутні численні журналісти з інших країн Заходу. Прокуратура не сумнівається, що Сташинський повністю відповідає за свої вчинки, хоч він виконував накази з Москви. Він одержував ці накази і був виставлений на репресії і шантаж, але перед ним стояли десятки різних можливостей відтягнутися від виконання мордів і інших злочинів.

Прокуратор д-р Кун звернув особливу увагу на проблему джерела наказів вбивати людей на території Німеччини. Він ствердив, що наказодавці не були членами якоїсь екстремної політичної організації, а урядовці установи що є частиною уряду СССР. КҐБ — це ж установа при Раді міністрів СССР. Вбивства виконані Сташинським, були політичними мордами, не мали жодних особистих мотивів. Це є жахливе, що уряд однієї держави дає накази вбивати людей на території другої самостійної і суверенної держави. Це є виразне порушення суверенітету Німеччини. Такі злочини робить Москва не перший раз. Прокуратор пригадав справу аґента Москви Скоблявського, який був суджений за політичне вбивство на території Німеччини в лютому 1925 року у місті Ляйпціґу. Розмови про зміну політики в СССР не мають підстав. Методи залишилися ті самі. Сташинський, виконуючи злочини, був свідомий того, що він діє проти законів Німеччини і він повністю відповідає за ті вчинки. За порушення тих законів, за подвійне вбивство й аґентурну діяльність мусить він тепер бути покараний. Прокуратор ставить внесок: за кожне вбивство покарати Сташинського карою досмертного ув'язнення, за аґентурну діяльність трьома роками тюрми.

Адвокат родини Бандери д-р Нойвірт приєднався також до прокуратора в оцінці ролі Сташинського у доконаних душогубствах та повної відповідальности совєтського уряду. Він нав'язав до історичних подій, що мали місце в минулих десятиліттях у боротьбі за визволення України, і дав влучну характеристику московським імперіяльним урядовим чинникам, які ставлять душогубство на п'єдестал пошани. Які моральні основи посідає уряд, який дає вбивникові найвищий орден?!

Сташинського окреслює д-р Нойвірт, як „бідного чорта", що попав в сіті аґентури. Він став ренеґатом і знаряддям злочинної кліки. Дивлячись на Сташинського, казав д-р Нойвірт, я чую гавкання „со-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ПРЕЗ. КЕННЕДІ І РАСК КОНФЕРУВАЛИ З ГРОМИКОМ У СПРАВІ БЕРЛІНУ

Вашингтон. — През. Дж. Ф. Кеннеді і міністер закордонних справ СССР Андрей Громико нараджувались і минулий четвер 18 ц. м. дві і чверть години в Білому Домі, після чого Громико перейшов з державним секретарем Діном Раском до Державного Департаменту на „ділову вечеру", під час якої розмова продовжувалась. Таким чином ці четвергові американсько - совєтські наради тривали кругло шість годин і знову — без найменшого успіху. За твердженням газет Громико повторяв відомі совєтські вимоги щодо „розв'язки" проблеми Західнього Берліну, а американські розмовці стверджували, що ці вимоги для них не сприйнятливі, не становлять підстави для переговорів і що у випадку спроби збоку німецьких комуністів — при совєтській допомозі — перешкоджувати вільному доступові до Західнього Берліну чи силою викинути західні гарнізони з того міста — західні держави відповідять силою і тоді війна неминуча. Громико вийшов з Державного Департаменту після півночі і в п'ятницю вернувся до Ню Йорку, а в неділю 21 ц. м. має відлетіти до Москви після одномісячного перебування в ЗДА. З отих четвергових нарад не проголошено ніякого комунікату, тільки Громико заявив на запити журналістів, що розмови стосувались „різних справ взаємного заінтересування і вони були корисні". За американськими коментарями, Хрущов очевидячки хоче перевести ще одну „рунду" розмов, поки рішиться на односторонне підписання мирового договору з Східньою Німеччиною з переданням їй „суверенних прав" над контролею доступу до Західнього Берліну, що може стати вступом до воєнного конфлікту. Однак в американських політичних колах не сподіваються ніякої поправи ситуації від приїзду Хрущова до Америки, який має бути під кінець листопада чи з початком грудня ц. р. Хрущов може приїхати, коли йому сподобається, на сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Президент, хоч не запросив його, висловив готовість зустрітись з ним. З Лондону повідомляють, що тоді до Вашинґтону приїхав би також британський прем'єр Гаролд Мекміллен, але не відомо, чи це було б на спільну конференцію „великої трійки", чи після від'їзду Хрущова, щоб дізнатись безпосередньо від през. Кеннеді про висліди його розмов з совєтським диктатором. Від часу, як Хрущов вперше виступив з своїм загарбницьким пляном — відкликання з Західнього Берліну західніх гарнізонів, перетворення того міста на „вільне місто" при залишенні Східнього Берліну цілком під владою комуністів, та підписання мирового договору з двома Німеччинами — минає якраз чотири роки.

Чеський „дипломат" застрілив в Ню Йорку свою жінку і ранив себе

Об'єднані Нації. — Атташе чехо - словацької місії при Об'єднаних Націях Карель Жішка застрілив в своєму помешканні, в будинку тієї місії при Медісон Евню в Ню Йорку, свою дружину Веру, після чого виїхав автом місії поза місто. Ще в Ню Йорку він пошкодив два інші авта, а виїхавши на т. зв. Ню Джерзі Тирнпайк погнався шаленою швидкістю. Його почали здоганяти стейт - трупери (шляхові поліціянти), до яких приєднались їхні колеги з Пенсильванійського Тирнпайку, коли Жішка переїхав через „рогачку", не заплативши належної оплати. Жішка їхав із швидкістю 110 миль на годину. Коло міста Істон в Пенсильвенії він вдарив автом в придорожний камінь і авто перевернулось. Коли поліціянти над'їхали, він вийняв револьвер. Поліція постріліла його в рам'я, але він мав ще стільки сили, що сам собі стрілив у голову. Важко раненого перевезли його до шпиталю, де переведено негайно операцію. При Жішці не знайдено ніяких документів, тільки багато патронів в авті і порожню пляшку з горілки. Чехо - словацька місія, яку поліція запитувала, коли викрито, чиє це авто, спершу не хотіла дати ніяких інформацій, але згодом, діставшись до помешкання і знайшовши там тіло вбитої його дружини та його записку, що він рішив покінчити самогубством, — проголосила в цій справі короткий комунікат. Чеські комуністи твердять, що подружжя Жішків було щасливе та що ця трагедія була наслідком раптового „нервового заламання" Жішки. Двоє їхніх дітей перебувають в ЧСР.

ОСІННІЙ ЯРМАРОК ЛІТ.-МИСТ. КЛЮБУ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Великий Осінній Літературно - Мистецький Ярмарок влаштовує в суботу, дня 20-го жовтня ц. р., о год. 7-ій вечора в залі Джуньйор Гай Скул у Ню Йорку Літературно - Мистецький Клюб. У програмі цього традиційного вже Ярмарку, який викликає велике зацікавлення українського громадянства Ню Йорку й околиць, передбачені виступи відомих мистецьких сил — Оксани Рудакевич, Рудольфа Венке, Івана Керницького - Ікера, Миколи Понеділка, Ярослава Пінота-Рудакевича, Карля М. Себока і Ярослава Ґеруса, як теж Вокального Ансамблю 43-го Відділу Союзу Українок Америки з Філядельфії.

Б-во св. І. Хрестителя, 270-ий Відділ УНСоюзу в Джерзі Сити, відзначить в цю неділю своє 50-річчя

Джерзі Сити. — Братство св. Івана Хрестителя, 270-ий Відділ Українського Народного Союзу в місті його головного осідку, відзначить у найближчу неділю, 21 жовтня, 50-річчя свого існування та праці для своєї громади і народу. Ювілейні врочистості з цього приводу відбудуться в приміщеннях Українського Народного Дому при Фліт Стріт о год. 4-ій по полудні з участю головного предсідника УНС п. Йосипа Лисогора та головного секретаря д-ра Ярослава Падоха, який тількищо повернувся з Европи з участи в процесі проти комуністичного скритовбивника Богдана Сташинського. На імпрезі будуть присутні також представники міста. Б-ство св. Івана Хрестителя належить до найбільш заслужених і жертвенних піонерських українських організацій в Америці. Між живими є ще один із його основників п. Василь Гіль, а очолюють його сьогодні пп. Петро Ляхоцький — предсідник та Михайло Баран — секретар, один із найстарших та найбільш заслужених відділових урядовців-піонерів. Братство пожертвувало тисячі долярів на найрізнородніші цілі та є одною з головних підвалин життя і розвитку своєї громади.

ВИСТАВКА МАЛЯРСЬКИХ ПРАЦЬ МИРОША

Михаило Мирош — відомий американсько - український маляр, вистанка праць якого відбувається тепер в „Артістс Галлері" при 154 Вест 57-ій вулиці, (Карнеґі Билдінґ) Ню Йорку

Судовий процес за хабарництво у Львові закінчився розстрілом підсудного

Київ. — Як повідомляє „Радянська Україна" з 14-го жовтня ц. р. із Львова, судова колеґія в кримінальних справах Львівського обласного суду розглядала останніми днями справу начальника групи державної контролі при Львівському економічному адміністраційному районі С. Ф. Миґаліна, обвинуваченого у зловживанні службовим становищем і в прийманні хабарів. Суджено його у зв'язку із розкриттям у двох львівських фабриках — ткацько-трикотажній фабриці і на заводі промислово - побутової хемії гурта злодіїв, які довгими роками крали і перепродували продукти тих фабрик. Боячися розкриття, злодії запропонували Миґалінові, як начальникові контролі, хабара, від чого той не відмовився і вклав собі до кишені за недовгий час виплачених йому злодіями 18.450 рублів. У висліді процесу С. Ф. Миґаліна засуджено до „найвищої міри покарання — розстрілу з конфіскатою майна". Як доводить не-українське прізвище підсудного, він був присланий на службове становище у Львові мабуть з російської СФСР.

Альжирський прем'єр вимагає ліквідації бази Ґвантанамо на Кубі

Об'єднані Нації. — Альжирський прем'єр Ахмед Бен Белла, вернувшись з Куби до Ню Йорку в минулу середу, перевів ще в четвер довшу розмову з генеральним секретарем Об'єднаних Націй У Тантом та мав відлетіти в п'ятницю 19 ц. м. до Альжиру. Але передтим він перевів 24 години в Гавані на Кубі, де його приймали з різними парадами і де він в своїх промовах та у спільній кубинсько-альжирській декляраціі цілком солідаризувався з комуністичним режимом Кастра. Між іншим, в отій спільній декляраціі Бен Белла заявився за ліквідацію всіх військових баз на чужинних територіях, чого постійно домагаються большевики, та зокрема вимагав ліквідації американської морсько-летунської бази Квантанамо на Кубі. В справах міжнародного роззброєння й атомових експериментів обидва „приятелі" висловили такі самі — комуністичні — думки. Бен Белла обороняв теж „народний" режим Фіделя Кастра проти всіх „аґресорів". Американські керівні чинники потішають себе тим, що Бен Белла мусів говорити таке з уваги на „лівих" у власному оточенні в Альжирі та що він ще не має міжнародного досвіду...

1 американець і 2 англійці дістали нагороди Нобеля

Штокгольм. — Один американець і 2 англійці дістали нагороду Нобеля з ділянки медицини і фізіології. Американцем є 34-річний д-р Джеймс Дюї Вотсон, професор біології у Гарвардському університеті, який став наймолодшим узагалі Нобельським лавреатом. Англійцями є д-р Франсіс Гаррі Комптон Крік, професор в Інституті молекулярної біології в Кембриджі, і д-р Моріс Гю Фредрік Вілкінс, директор біофізичної лябораторії в Кінгс коледжі в Лондоні. Всі вони мають поділитись грошовою нагороою, пов'язаною з Нобельським відзначенням, у висоті коло 50,000 долярів. Д-р Моріс Вілкінс працював в Америці свого часу над розвитком атомової енергії, а тепер перебуває в Інституті Слон - Кеттерінґа для дослідів пістряка в Ню Йорку. Знову ж д-р Франсіс Крік заслужився під час останньої війни для використання радару для військових цілей.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Джан Ф. Кеннеді** дістала почесну грамоту від Мистецького Інституту при Нюйоркському Університеті за те що вона цікавиться мистецтвом і „добре заслужилася для народу ЗДА". Грамоту передав пані Кеннеді президент Нюйоркського Університету д-р Джеймс М. Гестер.

● **87-ий Конґрес** не дуже багато зробив, але зате багато говорив, і тому його називають „балакучим" Конґресом. Протоколи обидвох сесій 87-го Конґресу займають 42.496 сторінок. Протоколи 86-го Конґресу надруковані на 35,598 сторінках. 100 сенаторів говорили довше, як 437 Конґресменів.. Протоколи сенаторів надруковані на 26,459 стор., а конґресменів на 16,037 сторінках.

● **Професор математики** Квінського коледжу в Ню Йорку д-р Бенеш Гоффман видав книжку під назвою „Тиранія тестів", в якій гостро критикує ті тести, на які студенти мусять відповідати в школах. Тести видала фірма „Саєнс Рісерч Ассошієйтс" в Шикаґо. Ось деякі тести цієї шкідливої книжки: Чи ваш батько, — це тиран? Що є гірше: плювати на Біблію, чи на американський прапор? Я соромлюся праці мого батька. Я думаю про самогубство. Студенти мали відповідати на ці тести відповіддю: „так" або „ні".

● **У Філядельфії** зареєструвалися 1,003,070 виборців, між ними є 609,094 демократи і 373,529 республіканців. Це є найбільше число демократів в тому місті.

● **Американське Лікарське Товариство** пригадує, що є вже деякі познаки того, що цього року, восени і взимі буде пошесть азійської інфлюенци. Всі старші особи понад 45 років, вагітні жінки та хронічно хворі повинні щепитися проти цієї недуги.

У СВІТІ

● ***На індійсько-тибетському кордоні*** не було від середи минулого тижня ніякої нової сутички між індійцями та китайськими комуністами. Індійська преса передбачує потайні приготування китайських комуністів до нової збройної атаки. На ці *приготування* вказує факт евакуювання китайцями з кордонної гімалайської смуги всіх цивільних мешканців.

● **У Туреччині** звільнено з в'язниць 287 політичних в'язнів. Всі вони були парляментарними послами за часів режиму повішеного прем'єра Аднана Мендереса. Тисячі інших видатних діячів за того попереднього режиму перебувають ще у в'язниці.

● **Британський прем'єр Гаролд Мекміллен** на спеціяльній параді відкрив новий ґараж, що охоплює сім акрів — під Гайд Парком в центрі Лондону. У тому ґаражі можуть поміститись 1.100 авт. Мекміллен заявив, що він переконуватиме свою дружину, щоб там паркувала своє авто і тоді воно не буде наражене на ті різні прикрі несподіванки, що стрічають авта, парковані на лондонських вулицях.

● **У Лондоні** помер в минулий понеділок православний архиєпископ Атенаґорас, екзарх на Західню і Центральну Европу, у віці 78 років. Він студіював теологію в Оксфордському університеті в Англії і плавко володів англійською, французькою і німецькою мовами. Його світське ім'я було Александер Кавадас. Не слід переплутувати його з царгородським патріярхом Атенаґорасом.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

За провід в Европі

Непомітно для широких кіл читачів щоденної преси відбуваються у столиці Бельгії, Брюсселі, наради, які можуть мати величезний вплив на майбутню долю Західньої Европи та на взаємовідносини сил у цілому світі. Це — кінцева стадія затяжних переговорів між Британією і шістьма членами-державами Европейської Економічної Спільноти, відомої більше під назвою Спільного Господарського Ринку. У цій конференції беруть участь міністри народного господарства Франції, Західньої Німеччини, Італії, Бельгії і Люксембургу, а головою британської делегації є лорд хоронитель печаті Едвард Гіт. Всі вони стоять у безперервному контакті з міністрами закордонних справ, фінансів, торгівлі і хліборобства своїх країн. Проте, насправді йде не про деталі господарського характеру, а про те, як узагалі виглядатиме Західня Европа з економічного і політичного аспекту, кому припаде в ній передова роля і внаслідку — яку ролю Західня Европа гратиме в майбутньому в усьому світі.

Британський прем'єр Гаролд Мекміллен минулого тижня на великій конференції Консервативної партії запевняв, що Британія, увійшовши до Спільного Господарського Ринку, здобуде в Західній Европі політичний провід. Це якраз те, чого не хоче і чого боїться Франція. Вона забула Німеччині три імперіялістичні наїзди, проведені впродовж 70-ох років, але не забула Британії всіх тих воєн і всього того суперництва, що велися між нею і Англією впродовж століть. Тієї англійсько - французької „анімозії" не затерло братерство зброї в двох світових війнах. Особливо теперішній президент Французької Республіки, де Голь, не може забути Британії виключення у 1945-му році Франції з конференції в Ялті, де накреслено той образ післявоєнної Европи, що й по нинішній день притолочує ввесь світ. Франція має жаль до Британії, що ця остання стоїть ближче до З'єдинених Держав, лідера сучасного світу. Тому Франція демонстраційно підкреслює своє окремішне становище супроти міжнародної конференції в справах роззброєння, переговорів з СССР про Берлін, навіть у справі інтеграції своїх збройних сил до збройних сил НАТО.

Але Франція сама не рішає про прийняття Британії до Спільного Господарського Ринку. Вона зуміла лиш створити фронт усіх країн-членів Спільного Ринку, щоб Британія обов'язково підкорилась Римському договорові з 1957-го року, за яким створено Спільний Господарський Ринок з передбаченням у ньому також політичної унії між його членами. Очевидно, що участь Британії в політичній унії західньоевропейських країн була б остаточним її відреченням не тільки від анахронічної засади „блискучого відокремлення" від Европи на британських островах, але й від лідерства у Британському Коммонвелті. Мекміллен вважає, що Британії вдасться зберегти за собою і те лідерство і водночас здобути провід в европейських справах. Однак і його власні земляки і члени Коммонвелту сильно в цьому сумніваються. Тому проблема приступлення Британії до Спільного Господарського Ринку породила сильну опозицію і фермент у Британії, внаслідок чого зросли шанси приходу до влади соціялістів з Партії Праці. Де Голь рахується з цією можливістю, і тому — на всякий випадок — поклав основи під існування сильного французько - німецького господарського і політичного союзу з можливою участю в ньому також Італії. Де Голь хоче створити з Спільного Господарського Ринку „третю силу" — поруч із ЗДА і СССР. — з Британією або без Британії, або й навіть без Бельгії та Голляндії: вісь Париж — Бонн — Рим. І саме про ці великі справи рішається тепер у Брюсселі.

Ніхто не сподівається, що прийде там відразу до сенсаційних ухвал та й зібрані там державні мужі дбайливо уникають всякого розголосу. Але на дальшу мету — ті ухвали матимуть величезне значення.

Комуністична диверсія в ЗДА

Комуністична партія ЗДА, не зважаючи на масову втечу її членів, розчарованих практикою комуністичних режимів в усьому світі і внутрішнім тероризмом всередині самої партії, намагається відігравати й далі дуже активну ролю в підривній антиамериканській діяльності. Всупереч постановам Акту Внутрішньої Безпеки, що їх затвердив Найвищий Суд ЗДА про обов'язкову реєстрацію цієї партії, як підривної організації, в Департаменті Юстиції, американська компартія ще й досі — вже майже цілий рік — усякими штучками ухиляється від цього обов'язку і до того ж веде посилену внутрішню і міжнародну кампанію, спрямовану не тільки на скасування цих постанов, але й на підірвання престижу ЗДА.

Незвичайний ріст активности комуністичної партії ЗДА потвердив недавно директор Федерального Бюра Інвестиґацій Едвард Дж. Гувер, заявляючи, що в 1962 році було більше публічних виступів комуністичних провідників і пропаґандистів, як за всі попередні десять років. У десять разів більше пересічних американських громадян мали цього року можливість не тільки бачити, але й слухати ці виступи, спрямовані проти уряду, судівництва і справедливости. Виступають комуністи не тільки на публічних зборах, вони протискаються на сторінки преси із своїми заявами, вкручуються в радіові й телевізійні програми, виголошують підбурливі промови, в яких таврують ЗДА за „реакційну антинародну політику", за „придушування особистої свободи американських громадян". Що більше, знеславлюючи американську демократію, ці ж таки тоталітарні за своїм світоглядом і методами компартійні діячі намагаються виступати в ролі мучеників, невинних людей, переслідуваних за свої переконання, за відданість справі працюючого народу.

Характеристичним прикладом, як виглядають такі комуністичні публічні виступи, може правити опис влаштованого у Ню Йорку протестаційного зібрання, надрукований не в американських газетах, але в московській „Правді" з 15-го жовтня ц. р. Кореспондент совєтського ТАСС'у В. Боганов, описує протестаційне зібрання в залі готелю „Астор", в якому брало участь нібито понад 1.000 „американців — робітників, профспілкових діячів, представників багатьох громадських організацій, університетів, церков". Всі учасники зібрання — пише він — висловлювали свою солідарність із „жертвами мракобісів", протестували проти діяльности урядової комісії для розслідування антиамериканської діяльности, засуджували затверджені Найвищим Судом ЗДА постанови Акту про Внутрішню Безпеку, натавровували американських „реакціонерів" за їх „наступ на демократичні права всього американського народу" і намагання „примусити до мовчання всіх громадян ЗДА"; страшили американських громадян, що всі вони опиняться незабаром в тюрмі.

З такими гаслами й обвинуваченнями виступають американські комуністи в десятках міст ЗДА. Кричучи про „американську реакцію", спрямовану на остаточне, мовляв, здушення всіх громадянських свобід у ЗДА, і розхвалюючи „пошану до людини" і „розквіт громадянської свободи" в... СССР та в інших комуністичних країнах, вожді і пропаґандисти американських комуністів і проґресистів промовчують деякі „невеличкі подробиці", а саме, що ні одно із таких зібрань не могло б відбутися в Совєтському Союзі проти панівного там режиму, ні один совєтський громадянин не має права критикувати державні закони і рішення Найвищого Суду СССР. Мовчали й мовчать американські компартійці і проґресисти і про те, що в СССР не мають права існувати будь-які інші політичні партії, крім комуністичної, як і про те, що свою диверсійну діяльність у ЗДА вони здійснюють в умовах повної свободи, доказом чого може бути хочби й кореспонденція ТАСС'у, надрукована в московській „Правді".

„УКРАЇНСЬКЕ" ЧИСЛО "USSR"

Не зважаючи на понад сорокарічне перебування України в насильному „возз'єднанні" з Росією в рямцях так званого СССР, як і на всі намагання знищити незалежницькі тенденції серед українського народу, Україна була й залишається найбільш вразливим місцем у цілій системі московського імперіялізму. Вічно живий і незнищенний український націоналізм, змагання до незалежности й суверенности України висять над Москвою Дамокловим мечем — загрозою відриву від російської, колись білої, а тепер червоної імперії. З другого боку, Україна навіть у формі фікції, визначеної фірмою „Українська ССР", як друга щодо величини республіка ССР, є для стороннього світу свідченням, як на ділі виглядає здійснювана Москвою „ленінська національна політика".

Усе це примушує Москву звертати пильну увагу на цю небезпечну для імперської цілости частину, заспокоювати ріжними пропаґандивними жестами українські національні аспірації, доказувати перед світом, що в Україні немає, мовляв, ніякого поневолення, ніякого національного гноблення, ніякої русифікації, що Україна справді таки незалежна й суверенна держава. Для цієї мети в серпні ц. р. випущено українця - космонавта Павла Поповича в багатократний лет навколо Землі, для цього друковано листи Поповича українською мовою по московських „Правдах" та інших „Ізвєстіях", для цього Хрущов і Брежньов вели розмови з Поповичем українською мовою, підкреслюючи українськість Поповича, його прив'язання до України, української літератури і традицій. Цілеспрямованість була очевидна: ішло не тільки про задоволення національної гордости українців в СССР, але й про викликання відповідного враження в світі, зокрема серед української еміґрації.

З подібною цілеспрямованістю вчинили большевики й нову пропаґандивну вилазку на терені З'єдинених Держав, спрепарувавши жовтневе число видаваного совєтським урядом у ЗДА англомовного пропаґандивного журналу „USSR", як українське, присвячене Українській ССР, її становищу в рямцях СССР і її „небувалим досягненням". Це „українське" число названого журналу розкішно видане, з багатьма статтями й ілюстраціями з України і про Україну, з кольоровою обгорткою із пам'ятником Шевченка у Каневі, з кольоровим портретом Шевченка й репродукціями українських мистецьких виробів у тексті.

Про пропаґандивну, зовнішньо - політичну спрямованість цього „українського" числа „USSR" особливо свідчить вміщення на другій сторінці обкладинки, на самому початку тексту надрукованого українською мовою і в перекладі на англійську мову супровідного листа Дам'яна Коротченка, голови Президії Верховного Совєту УССР, значить, її „президента". В цьому листі Коротченко, всупереч усім фактам, підкреслює, що в жовтні 1917-го року „український народ разом з народами колишньої царської Росії здобув історичну перемогу", що „він сам вирішив свою долю — обрав радянську владу, соціялістичний шлях свого розвитку", що „збулася заповітна мрія українського народу: всі його землі возз'єднані в єдиній суверенній державі — Українській Радянській Соціялістичній Республіці" і що українці „завжди йшли і далі будуть йти пліч-о-пліч з російським та іншими братніми народами великого Радянського Союзу..."

Цілеспрямування всієї цієї Коротченкової аґітки підкреслює також і „приурочення" поставленої під нею дати до дня 16-го липня, значить до першого дня відзначуваного цього року в ЗДА — за резолюцією Конґресу і проклямацією Президента — „Тижня Поневолених Націй". Видання ж саме цього числа в місяці жовтні, в роковини „жовтневої революції", мало б підкреслювати нерозривність „возз'єднання" України з Росією в рямцях СССР і, можливо, опубліковане воно з уваги на Генеральну Асамблею ОН, що відбувається тепер у Ню Йорку, і навіть на Восьмий Конґрес Американських Українців, що відбувся у Ню Йорку в днях 12 - 14 жовтня цього року.

Абстрагуючи від усього іншого вміщеного в цьому числі матеріялу з культурного, мистецького, літературного, наукового, економічного, спортового і навіть кулінарного життя Української ССР, намаганням довести політичну й економічну незалежність „Української ССР" позначені статті заступника голови Комісії державного плянування УССР Антона Кочубея п. з. „Економічні зв'язки України", в якій доводиться, що Україна експортує свої продукти до шістдесят однієї країни світу і подає економічну підтримку багатьом країнам, як теж стаття „міністра закордонних справ" УССР і голови її делеґації до ОН Луки Паламарчука: „Україна в міжнародних взаєминах". В тій статті, попередженій статтею постійного представника СССР в Об'єднаних Націях Валеріяна Зоріна п. з. „Совєтський Союз і Об'єднані Нації", Лука Паламарчук, що добре набив собі руку в „Радянській Україні", пише про речі, яких в Україні не було й нема. Зокрема, він намагається обдурити читачів „USSR", що ця „республіка має право, як суверенна держава, входити у безпосередні взаємини з чужоземними державами, підписувати з ними договори, вимінювати дипломатичних і консультативних представників" і т. д., що „Українська ССР, як одна з найбільших держав в Европі... грає важливу ролю в міжнародних справах".

Цього роду нахабною тенденцією замилити очі західньому світові й українській еміґрації пронизане не тільки писання Паламарчука, але й інші матеріяли в цьому „українському" числі "USSR". З того погляду це число йде цілком по лінії комуністичної пропаґанди, виявленої недавно директором Еф-Бі-Ай Едґаром Гувером, який у своєму річному звідомленні ствердив, що всі зусилля комуністичної партії ЗДА і дипломатичних представництв СССР та інших держав комуністичного бльоку спрямовані на те, щоб переконати американців й інші народи світу, що в Совєтському Союзі і в країнах „народних демократій" існує справжня особиста і національна свобода.

Проте, у цьому намаганні обдурити ще раз світ большевикам не надто пощастило. Своїми небилицями про безпосередні дипломатичні взаємини Української ССР з іншими державами, її „важливу ролю в міжнародних взаєминах" Паламарчук не спромігся закрити факту, що ні в одній країні світу немає амбасадорів, послів чи хоч би консулів Української ССР, немає ніяких дипломатичних представників чужоземних держав в Києві. І ще, вираховуючи, які то „права" має українська „суверенна" республіка, міністер закордонних справ її „забув" згадати найважливіші речі, а саме, що Українська ССР не має не лише права втримувати дипломатичних взаємин з іншими державами, але вона позбавлена також своєї власної армії, фльоти, летунства, органів безпеки, грошей і навіть власної пошти — всіх найважливіших прерогатив кожної суверенної держави.

Відсутність — у випадку з Українською ССР — усіх цих прерогатив суверенної держави зафіксували і підкреслили у цьому ж таки „українському" числі „USSR", мабуть з шовіністичного розмаху, самі ж таки його редактори, друкуючи в ньому фотографію порту в Одесі, з якого випливає корабель не під українськими прапорами, а „всесоюзними" і з російською назвою „Советская Украина"; чи вміщуючи в цьому ж числі кольорові репродукції поштових марок — усе з українськими мотивами, але видані російською мовою поштою не УССР, а СССР. І вкінці про дійсний стан в цій совєтській республіці, безоглядно комунізованій і русифікованій, свідчить і проведена в усьому цьому „українському" числі зрусифікована транскрипція всіх українських назв і прізвищ. Чернігів - тут тільки Черніґов, Шляхова на Вінниччині — Шляховая, Львів — Львов, Чернівці — Черновци, Нова Кахівка — Новая Каховка, Шахтарське — Шахтьорськ, і навіть Галицько-Волинський район — Галіцкая Волинь Район. Так же само спотворені і прізвища: Гончар — Ґончар, Павло Попович — Павел Поповіч, Надія Заглада — Надєжда Заґлада, Галина Буркацька — Ґаліна Буркатская і т. д.

І. Світ

КОРАБЕЛЬ „САВАННА"

Здається, візита на корабель, який урухомлюється атомовою енерґією, може трапитися лише у виїмкових обставинах.

У понеділок 1-го жовтня, опівдні, до порту в Сіяттл, в стейті Вашинґтон, увійшов цей чудесний корабель. Ані диму за ним не стелилося, ані коминів не видко було на ньому, ані вітрил. Білий, як лебідь, красивий та легкий у своїх маневрах, підплив він до причалу ч. 91 морської бази.

А в середу приватна публіка дістала дозвіл оглянути це нове чудо техніки.

„Саванна" приплила із своєї постійної бази на Атлантику, звідки почала свою першу морську плавбу 22-го серпня, з командою в числі 124 осіб та 60 пасажирами. Її привітали тут великий літак „Боїнґ", помахуючи своїми крилами, і пожежний корабель „Дюваміш" фонтанами води. Командор „Саванни" — Гастон де Груте.

Треба нагадати, що в американській морській фльоті був уже корабель з такою назвою. Перша „Саванна" — це був малий вітрильник, що мав також парову машину, яка урухомлювала колесо з лопотями. В 1819-му році цей корабель за 29 днів і 11 годин проплив віддаль від порту Саванна в Джорджії до Ліверпулю в Англії. Пари йому вистачило лише на 89 годин, а решту дороги проплив він під вітрилами.

Атомовий корабель „Саванна" коштує $53.000.000 і був збудований в Кемдені, Ню Джерзі. 21-го липня 1959-го року після „хрестин", у яких взяла участь пані Айзенгавер, він був спущений на воду.

День нашої візити був соняшний і теплий. Невелика група відвідувачів перейшла дерев'яними сходами з пристані на карабель. Ніде не чути було ані пари, ані запаху нафти — всього того, що нагадує пароплав. Всюди блискуча чистота, що нагадує шпиталь.

Ясноозелена фарба покладу темнішого кольору східці. З голосника пояснюють нам будову корабля та його устаткування. Ми зайшли на навіґаційний місток, звідки видно було всю передню частину „Саванни". Через великі вікна заглядали в машиновий відділ, в каюту, стіни якої вкриті мапами, в радіо-кабіну.

З навіґаційного містка перейшли ми на поклад з човнами, де розміщені каюти старшин, а звідти — на „прогулянковий чардак" з великими каютами для пасажирів, з верандою і баром. Через розсувні скляні двері дісталися ми до прекрасного басейну, а далі до просторої залі для танців із столиками, які світяться.

На „поверху А" розміщені головний сальон, каюти для лікаря, медичної сестри та 60-ох пасажирів, кожна з контрольованим повітрям, килимами і всім тим, чого треба для повного комфорту.

В нашому житті доводилося нам багато подорожувати на пароплавах, але тут, на „Саванні" значно ліпше, ніж навіть на пароплавах знаної тихоокеанської — „Президент лайн".

На поверсі „Б" велика їдальня на 75 осіб; різьблена стіна закінчує її один кінець, а біля протилежної стіни у скляному пудлі висить золотий модель оригінальної першої „Саванни".

Сходами спускаємося в долішню частину і крізь скляну ґалерію оглядаємо контрольну кімнату реактора, де рухаються якісь автоматичні прилади, виблискують якісь апарати. Під нами нерухомі зараз величезні турбіни і — „серце корабля", сховане в многотонновій олов'яній оболоні, вкритій нержавіючою сталлю і бетоном.

В сталевій сфері знаходиться реактор, який важить 275 тонн; там міститься „тіло", зложене з 32 елементів, між якими рухаються вгору і вниз т. зв. контрольні „роди", що відділяють елементи один від одного. Якщо ці контрольні „роди" опущені, реактор не працює, бо вони зупиняють, вбирають у себе невтрони, і ланцюгова реакція не може відбуватися. А коли контрольні „роди" виводяться догори, негайно починається рух невтронів, які розбивають атоми в урані. Тоді починається ланцюгова реакція, яка виділяє колосальну теплову енерґію.

Не будемо тут описувати того складного процесу. Досить того, що — як пояснив нам головний інженер Дж. Морісей — понад мільйон більйонів реакцій відбувається тут впродовж одної секунди. Одної „порції" урану вистачить „Саванні", щоб обплила вона 14 разів навколо світу.

Чи атомовий корабель безпечний? Такий запит постав у кожного з нас, і на нього нам відповіли, що корабель безпечний в усіх відношеннях, а зокрема щодо радіяції, бо атомова реація відбувається під абсолютною контролею. В найгіршім разі може розтопитися саме „тіло" — і то все.

„Саванна" має 22.000 тонн посмности, може забрати 9.400 тонн вантажу, її машини розвивають силу 20.000 парових коней і можуть вести корабель із швидкістю понад 20 морських миль. Вона має ґідравлічні стабілізатори, що значно зменшують хитання від хвиль. На всякий випадок атомовий корабель має також дизельний ґенератор, який може рухати його із швидкістю 6 морських миль на годину.

З корабля перейшли ми до приміщення на пристані, де був виставлений модель реактора з пояснювальними таблицями. Там був також інструктор, який давав відповіді на запити. Більшість відвідувачів оглядала модель, мовчки хитала головами й відходила: все це зовсім нове і невідоме для пересічної людини, без спеціяльних знань з фізики, яка тепер є вже не одною наукою, а великою родиною наук.

„Саванна" стоятиме тут до 26-го жовтня, після чого увійде в док на перший „медичний огляд". А потім пуститься по хвилях океану в нову подорож, до нових, ще не відвіданих нею портів.

ДІВЧИНКА Й БАБУСЯ

Осінь...
Дівчатко з рожевим
капроновим бантом
На рівно зачесаній білій
голівці,
Моторне й щасливе
І схоже на весну,
Збирає в саду не квітки,
А листочки:
Жовті, червоні,
Руді і плямисті,
Складає в букетики,
Носить на лаву бабусі,
Яка його ввела в сад
теплобарвний...
Дівчинку день оцей вабить,
Затишний, строкатий,
Хоча її осінь ще дуже і дуже
далеко.
Бабуся ж
Від лави іде по стежинах,
осипаних листям,
До клумб,
Що зів'яли від подихів
довгого літа,
І квіти останні зриває —
червоні та білі.
Вдивляється в цвіт вона
жадібно й ніжно
Очима, що бачили війни
І радощі праці людської,
І згадує, як вже далеко від
неї весна.
Духмяниста осінь пливе
понад містом,
Над садом...
З цікавістю дівчинка листя
її розглядає.

ВАЛЕНТИНА ТКАЧЕНКО

Борис Антоненко-Давидович

ЗА ШИРМОЮ

РОМАН

(16)

— Болить? — запитав він по-узбецькому.

Молодиця, не підводячи на лікаря очей, мовчки заперечливо хитнула головою.

Олександер Іванович ще раз глянув на землисте обличчя хворої, помацав під ближчою пахвою набряклі залози й проказав сам до себе:

— Ну, так. Так і є... Больових відчувань нема, підпахові залози збільшені, загальний кахексичний[1] вигляд...

Він важко зідхнув і повернувся до Таскіри.

— Ні, Таскіро, це не мастит.

Таскіра сіла за стіл, поставивши свої маленькі короткі ніжки в лякованих узбецьких черевиках на перекладинку стола, і узяла ручку, чекаючи, коли лікар продиктує діягнозу, але лікар замислився і тихо повторив ще раз:

— Це не мастит...

Олександер Іванович підпер рукою голову й замислено дивився кілька хвилин на ріжок стола, потім стрепенувся і сказав Таскірі:

— Розпитайте, коли почалось... Власне, коли вона помітила цю пухлину.

Молодиця сквапно сховала груди і старанно застібала пазуху. На всі запитання Таскіри відповідала нерішуче, мляво, аж її чоловік, що тепер тільки обернувся від стіни, почав їй підказувати.

— Як вона їсть? — спитав Олександер Іванович уже самого чоловіка.

— Нічого не хоче їсти! Ріжу, приміром, барана, мати зготує плов, а вона хібащо тільки й з'їсть трохи рижу...

— Пишіть направлення до онкологічної клініки. Звісно, через райздороввідділ, а втім, можна й так, аби лиш — швидше поїхала, — сказав Олександер Іванович, повернувшись на хвилину до Таскіри, й потім знову до чоловіка: — Так ось що: жінка дуже хвора, треба везти до Ташкенту. І швидко, — завтра, не пізніше позавтра, — не можна зволікати!

Чоловік хворої непорозуміло розвів руки:

— Ні, докторе, їй так нічого не болить, от тільки що в грудях у неї... І їсть, то правда, погано — ні барана, ні курки... Все тільки чай п'є, а так вона нічого... Навіщо ж до Ташкенту?.. Може, й тут можна її якось?..

— Візьміть її на облік і через тиждень перевірте, чи відвезено, — наказав Олександер Іванович фельдшериці. — Неодмінно, Таскіро, перевірте! — повторив ще раз і похопився: — Адресу ж їх запишіть! — і знову до чоловіка: — Тільки — до Ташкенту. Жінка тяжко хвора, дуже тяжко... Неодмінно до Ташкенту!

— А яку ж діягнозу написати? — спитала Таскіра, коли, нарешті, впоралась нашвидку зо всім тим, що їй враз накидав одним заходом лікар.

— Діягнозу? — здивувався Олександер Іванович, немовби його запитали про річ, давно вже всім відому і ясну. — Яку ж діягнозу! Усе ясно. Ніякого сумніву... Дай тільки, як кажуть, Боже, щоб це був — ранній, а не задавнений... — Він ще раз глянув на хвору й сказав, за звичкою переходячи на латину: Cancer mammal.

Помітивши, що Таскіра зморщила чоло, силкуючись пригадати й перекласти собі цю назву з фельдшерського підручника, він одірвав клаптик паперу й швидко написав на ньому: „Рак грудної залози". Ще раз подивився на хвору й посунув папірця до принишклої фельдшериці.

**

Рак... Підступна, зловісна хвороба...

Олександер Іванович давно вже закінчив приймати хворих в амбуляторії, а думки про рак усе ще не покидали його. Він нашвидку пообідав і, щоб мати ввечері вільний час складати місячний звіт про роботу своєї дільниці, одразу ж, не чекаючи, поки спаде спека, пішов на виклик до хворого. Від хворого він подався за кишлак глянути, чи є ще гамбузії[2] в ближчих ариках, і задля цього, сам того не помічаючи, пройшов досить далеко вздовж широких плянтацій бавовнику, і тільки там, де починались залиті нафтою рижові поля, повернув назад.

Усе було гаразд. І у хворого — був лише звичайний рецидивний напад давньої малярії, з яким могла б упоратись і сама Таскіра без лікаря, і дрібненькі гамбузії щоразу виблискували в неглибокій водіариків синювато-срібними блищиками. А коли, вертаючись додому вже іншою дорогою, Олександер Іванович зайшов до контори колгоспу імени Ахунбабаєва, — зайшов між іншим, на всякий випадок, зовсім не сподіваючись когонебудь побачити там у цю пору, він несподівано нахопився на засідання колгоспного правління. З його приходу всі, видимо, зраділи, і до Олександра Івановича звідусіль простяглись засмаглі руки, які всі треба було неодмінно потиснути. Лиш голова колгоспу Рахімбеков підозріливо насторожився, та коли всунув у лікареву долоню свої короткі, як цурупалки, пальці, з чемности мусів привітно усміхнутися також:

— Алейкум селям, доктор!..[3]

„Яка слушна нагода, щоб поговорити про будинок породіль!" — подумав Олександер Іванович, але ще не зважувався висувати питання про самозобов'язання колгоспу. Лише здалека натякнути б, так би мовити, — позондувати б ґрунт, — а там — видно буде. Він попросив слова й, звертаючись то до того, то до того члена правління, нагадав недавнє минуле, що вже скидалося на давнину. Всі тут пам'ятають, як не хотілось колись щепити віспу дітям, а тепер самі несуть дітей до докторхони, як тільки навесні починає цвісти урюк. А хіба не шкода було спочатку підставляти своїх дітей під уколи проти дифтерії? А тепер самі переконались, що це треба робити, бо після тих страшних уколів діти перестали хворіти й вмирати від дифтерії.

Олександер Іванович помітив, що його уважно слухають, а дехто й стверджуюче киває головою, і він, легко підбираючи прості, зрозумілі слова, казав далі:

— А як, було, огинались попервах люди, коли їм по кибитках, а то й у полі на роботі брали кров, щоб виявити тих, хто хоч і не захворів ще, та вже носив у своїй крові заразу малярії, а як випльовували нишком гіркі таблетки акрихіну, які їм раз-у-раз давали, щоб попередити малярію!..

Дехто з присутніх ніяково усміхався, хтось голосно зареготав і штовхав ліктем свого сусіду, показуючи йому на Рахімбекова. Рахімбеков опустив очі й мовчки дивився в стіл.

— А тепер малярія відступила, ми виганяємо її з нашого кишлаку...

Скоро зайшла мова про малярію, цей навісний безгак, що так дався взнаки мало не кожному дехканові, всі заворушились, пожвавішали, почулись схвальні вигуки. Бо таки, ніде правди діти, цей чудний, молодий орис доктор подолав у кишлаку безгак! Навіть Рахімбеков — чи то тільки з чемности, чи щиро — прошипів у свої чорні, злегка посріблені звислі вуса:

— Яхші!

[1] Кахексичний — виснажений.

[2] Гамбузія — маленька рибка, батьківщина якої Італія. Гамбузію спеціяльно розводять у малярійних місцевостях, бо вона, охоче живлячись личинками малярійного комара, тим самим допомагає боротися з малярією.

[3] Алейкум селям (узбецьке) — відповідь на привітання. — Добрий день.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ФОНДУ „ВЕСЕЛКИ". ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ЇЇ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД!

СТАШИНСЬКОГО ЗАСУДЖЕНО...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

баки Павлова". З колишнього селянського сина зробили москалі зрадника, яничара, що ненавидить власну кров і з цієї ненависти заганяє людей до в'язниць, посилає на смерть і „дає їм білети на їзду у той світ". Сташинський був свідомий своїх вчинків.

Висловлюючи жаль з того факту, що на судовій залі немає дійсних злочинців — Шелепіна, Хрущова, Ворошилова, д-р Нойвірт скритикував міжнародні конвенції, які унеможливлюють судити цих високопоставлених вбивців Бандери і Ребета. Ці конвенції були схвалювані з участю представників СССР і тому їх так сформульовано, щоб унеможливити справедливий суд. Закінчуючи свою промову, д-р Нойвірт ствердив, що С. Бандера і Л. Ребет впали на українському полі бою, але це поле бою є рівночасно европейським.

У зовсім іншому аспекті виступав заступник родини Ребета д-р Мір. Він ствердив, що Сташинський не вбивав Ребета підступно, а лише скористався з моменту несподіваности. Він, одначе, підкреслив також, що властивими злочинцями є уряд СССР. Сташинського пропонує судити у випадку Ребета не за морд, а лише за „смертельний удар". Пані Ребет, яку він заступає, не чує до Сташинського ненависти. Вона знає, що її муж впав як чергова жертва за визволення України. Ці останні слова підтвердила також пані Дарія Ребет у своїй короткій промові.

Черговим виступом перед судом було слово Наталки Бандери. Вся заля слухала її у глибокому зворушенні. Сташинський, якого поразили помітно виступи прокураторів і цивільних обвинувачувачів, виглядав як заломаний. Він не дивився вже на залю, не бачив ані суду, ані нікого навколо себе. Спустивши голову, дивився в землю, а з обличчя зникав швидко всякий слід самопевности. Непорушна маска, яку він мав на протязі усіх п'яти днів, зникла. Із лави підсудних зник холоднокровний, вирахований карієрист, офіцер безжалісної терористичної урядової установи КҐБ.

Наталка Бандера не вимагала від суду строгого покарання, не хотіла помсти. Вона у своєму короткому слові бажала лише оборонити честь свого батька й очолюваного ним визвольного руху. Сташинський сказав у своєму зізнанні, що йому представили Бандеру, як „зрадника" українського народу, який нібито пішов на службу чужих розвідок. Цю брехню мусить вона, як дочка, опрокинути і показати дійсний портрет батька і його родини, яка понесла такі великі втрати. „Це не одинокий Батько був убитий Москвою. Майже вся родина мого батька і моєї матері були ворогами замордовані". Далі Наталка Бандера розказала коротко, в яких тяжких умовинах жив і працював її батько, які злидні і невигоди мусіли терпіти ціла родина Бандери.

Черговими промовцями були проф. Чарлз Керстен і проф. Яр. Падох. Вони ще більше обґрунтували злочинність московського уряду і відповідальність за доконані Сташинським морди. Проф. Керстен заповів, що пані Бандера буде оскаржувати Шелепіна й інших членів уряду СССР за вбивство Степана Бандери і вимагатиме відшкодування, якого відразу зрікається на користь Українського Червоного Хреста. Проф. Керстен ствердив, що він був приємно вражений об'єктивним і на високому рівні втриманим способом провадження процесу. Цей високий суд, поступаючи згідно з демократичними традиціями, зробив велику прислугу вільному світові, виносячи факти злочинів Сташинського і Москви на форум публічної уваги.

Проф. Яр. Падох підкреслив також, що пані Бандера уповноважила його не так боронити її особистих інтересів, як перед цілим світом боронити доброго імени Степана Бандери і висвітлити його історичну місію, на службі якої він впав. Далі вона доручила йому заступатися за справедливу справу Батьківщини Бандери — України. Проф. Падох ствердив, що процес без сумніву доказав факт: формальним об'єктом злочину підсудного було життя д-ра Ребета і Степана Бандери та доля їх вдів і сиріт; в дійсності його злочини були спрямовані проти визвольної боротьби українського народу і проти ближчої та дальшої його майбутности.

Останнім промовцем цього дня був д-р Зайдель, оборонець Сташинського з Ульму.

Свою оборонну промову започаткував д-р Зайдель ствердженням, що цей процес є важливим історичним процесом. Тоді, коли попередні атентати на українських державних мужів і провідників українських визвольних змагань залишилися в темряві, останні вбивства були висвітлені немов би вдарив грім і була сильна блискавка. Це сталося завдяки Сташинському. В цьому треба йому признати особливу заслугу.

Д-р Зайдель не пробував у своїй промові оправдувати підсудного. Він два рази підкреслив, що він мусить боронити свого мандата і тому буде старатися знайти можливості переконати суд, що запропонована Прокуратурою кара є для Сташинського за висока.

Після промови адвоката дав суд ще останнє слово Сташинському, в якому той ще раз признався до вини, заявляючи, що своїм признанням він висловив рівночасно каяття.

Вислухавши всі промови суд проголосив, що присуд буде винесений і оголошений в п'ятницю 19 жовтня 1962 року. До того часу суд проголошує перерву процесу.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

З НАШИХ БУДНІВ

ЯРМАРОК БЕЗ БАНДУРИСТОК

Відай таки прийдеться признати рацію „Лисові Микиті", який писав недавно, що замість Капелі Бандуристів треба нам вислати в Европу Капелю Бандуристок Осередку СУМА ім. Пилипа Орлика з Дітройту... Може в редактора „Лиса" заговорила місцева, дітройтська гордість за дівчат з їхнього кінця села, проте концерти Капелі в Ню Йорку і в сусідньому Нюарку показали, що дівчата ол-райт! Красно співають і грають на бандурах (до реґі — ще не виплачених!), а виглядають, як маків цвіт, є з чим показатися перед світом!

Поміж ними, перепеличками, керівник Капелі, Петро Потапенко, похожає гордий, як султан турецький, завжди ще молодий, бадьорий, сповнений енергії. Та й не дивниця: як може головік постарітись серед таких дівчаток, та й ще з бандурами?

По концерті в Ню Йорку ми з другом Миколою намовляли капелянок, щоб залишитись до цієї суботи і підперли своїм мистецтвом наш осінній Літературно-Мистецький Ярмарок. Не вийшло діло... „Такі то з вас кавалери, — говорив потім достойний голова нашого клюбу, Сергій Литвиненко, — що вже й дівчат не годні намовити до культурної діяльности...

Велл... Сумне, але правдиве.

Ну, не підперли нас сумівки, зате підтримали наш Ярмарок союзянки з Філядельфії, що присилають сюди Вокальний ансамбль 43-го Відділу СУА, разом 11 добірних та расових співачок, а пані диригентка Огроднік-Жилава дванадцята. До них присядуться на фіру дорогі Пінот-Рудакевичі, які саме недавно видали дочку заміж і мають спокій голові, можуть тепер грати скечі, монологи та й співати з радости, що той цілий клопіт уже за ними.

Взагалі програма цього Ярмарку визначається заграничною продукцією: співачки й актори з Філядельфії, музики з Нюарку, а колеґа-письменник Ярослав Ґерус притаскається аж з-під Бостону. Щодо музик п. п. Венке і Себока, то прошу не перестрашитись їх чужосторонніх прізвищ, бо це свої хлопці: перший — українець чистої води, другий — майже українець. Ну, ми з другом Миколою теж, рахувати, українці та й одинокі репрезентанти Великого Ню Йорку на нинішньому Ярмарку. Постараємось рятувати честь Метрополії по змозі наших сил і талантів. При тому Микола Понеділок виступить цим разом як гуморист поважного характеру... Після появи його книжки новель „Говорить лише поле", йому просто не лицює бути смішним гумористом.

Поза цим Ярмарком, місяць жовтень багатий, нівроку, на всякі імпрези, конґреси, концерти, бенкети та покази ноші. Одні, славити Бога, вже за нами, інші перед нами. Треба, однак, сподіватись, що шум імпрезових карузель не заглушить в нашому серці почуття обов'язку допомогти дитячому журнальчикові „Веселка" прояснити душу української дитини рідним словом. Не дайте згаснути „Веселці", яка, не дивлячись на пори року — восени, зимою чи влітку — завжди вносить весну красу в юні серця!

Ікер

Короткі вістки

• **До Гонг Конгу** приїхала американка, 65-літня Рут Реймонд, щоб відвідати сина, засудженого китайськими комуністами на досмертну в'язницю за „шпигунство". Пані Редмонд відвідала була свого сина у в'язниці в Шангаї вже в 1958 році, а тепер хоче дістатись до комуно - китайських вельмож і просити їх помилування для сина.

• **В Еспанії** робітничі спілки, які підлягають урядовій контролі, звернулись до уряду з вимогою підвишки винагороди та більш справедливого розподілу прибутків із контрольованих державою підприємств.

• **Президент бельгійських флямандців**, які не можуть за 130 років примиритись в одній державі з вальонами, заявив, що „хочемо встановлення тривких і вічних бар'єрів між бельгійськими флямандцями і бельгійськими вальонами".

• **Уґанда** дістала державну незалежність ще у вівторок 9 жовтня ц. м., перебувши 68 років під британським колоніяльним пануванням. Рада Безпеки Об'єднаних Націй вже поручила прийняти її до тієї організації. Азійсько - африканський бльок в Об'єднаних Націях зросте до числа 55, себто акуратно матиме половину всіх членів ОН.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СУБОТА, 20-го ЖОВТНЯ 1962:

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. — Побір вкладок Відд. 189, від год. 4-5 по пол., під ч. 847 Норт Френклін вул. Просимо членів обов'язково прибути і вирівняти свої залеглості. — Олена Штогрин, гол. радна.